

„Minden puding próbája — a gyakorlati megvalósítás.” Ezzel a felcímmel számolt be pécsi lapjaink (gyorsabb, hisz hetilap) a győri felsőoktatási fórumról, melynek témája az a szabályzatrendszer, amit az oktatási törvény nyomán kellett volna kidolgoznia hazánk felsőoktatási intézményeinek. Nem vitás, az Universitas szerkesztője is arról győződött meg, hogy a pécsi „küldötték” nem látták tisztán: ki fogadja el a munkacsoportok javaslatait és egyáltalán: mi a fórum álláspontja.

Szegeden olyan véleményt is hallottam, hogy — idézem: — „már az önmagában nagyon jó dolog, hogy a miniszter nem kolbászolta ránk ezt a csocsit, hanem azt mondta, babuskáim, itt van, veszekedjétek rajta, ti se lehettek okosabbak”. Mert valóban új, hogy az oktatási törvény (felemásra sikeredett) előkészítése majd megvalósulása után nem egy felülről oktrojált szabályzatrendszerrel kell együttélnie az intézményeknek, hanem azzal a — valóságos állapothoz igen hasonló — illúzióval, hogy „mi hoztuk létre, magunknak, s ha nem is nagyon szép, de legalább a miénk”.

Hogy a lényegről is szó essék: február 20—22. között a győri Közlekedési és Távközlési Műszaki Főiskola adott otthont a felsőoktatási fórumnak. A Művelődési Minisztérium még az elmúlt év őszén országos vitára

bocsátotta koncepcióját az intézmények szervezetéről és működéséről, a tanulmányi és vizsgarend alapvető szabályairól, a felsőoktatásban fizetett díjak rendszeréről, a hallgatók fegyelmi szabályzatáról, valamint a felvételről szóló rendeletről. (Hogy az országos — és helyi — vita milyen volt, azt talán minősítheti, hogy az olvasó most eltűnődik: tudott-e a koncepciókról, s ha igen, mennyit.)

Szegedről a Juhász Gyula Tanárképző Főiskolát dr. Szendrei János főigazgató, dr. Halász Tibor és Hézsó Ferenc főigazgató-helyettesek, dr. Zsiga Attila OD-titkár, Záborszky Magdolna KISZ-titkár-helyettes, Moldován László és Pete László hallgatók képviselték. Az orvosegyetemről dr. Kovács László orvoskari dékán-helyettes, dr. Kata Mihály gyógyszerészkar dékán-helyettes, a jogászok képviselőiben dr. Pónyi Sándor adjunktus, dr. Lehoczky Pál párttitkár-helyettes, dr. Pávó Imre egyetemi KISZ-titkár, Nagy Zoltán orvoskari KISZ-titkár, valamint Polyák József és Nagy Anikó hallgatók utaztak Győrbe. A JATE képviselőiben dr. Csákány Béla rektor, dr. Bodnár László oktatási rektor-helyettes, dr. Szalamin Edit bölcsészkar dékán-helyettes, Kozma József egyetemi KISZ-titkár, dr. Katona Péter OD-titkár, valamint Kovács Marianna, András János és Katona Tamás hallgatók vettek részt a fórumon.

Országszerte rossz idők járnak a központi támogatásból élő intézményekre. Így szűkebb házuk tájaja, a felsőoktatás is közi mert pénzügyi zavarokkal küzd. Elvileg általában minden fórumon — még a legmagasabbakon is — elismerik a szellemi potenciál „újratermelésének” (illetve a kor színvonalán tartásának) szükségességét, létfontosságú voltát, amikor azonban a rendelkezésre álló összeg tényleges elosztására kerül sor, rendszerint a termelésben közvetlenül részt nem vevők húzzák a rövidet. Pedig ma már senki sem tagadhatja, és nem is tagadja, hogy egy ország rangját nem csupán az egy főre eső nemzeti jövedelem nagysága vagy kicsinyisége adja, hanem a lakosság szociális helyzete és szellemi állapota is; ez utóbbinak meghatározója viszont legnagyobb mértékben a kétségtelenül az oktatás színvonala, hogy ily hamar visszakanyarodjunk szűkebb pátriánkhoz.

Fentiek alapján azt hiszem, hogy a mostohán dotált felsőoktatásból a közvetlen népgazdasági érdeket leginkább szolgáló műszaki-természettudományos jellegű intézmények, karok viszonylagos „jólétet” élveznek. Hogy ez mennyire nincs így, kiderül abból a beszélgetésből, amelyet dr. Bartók Mihály professzor úrral, a JATE Természettudományi Karának dékánjával folytattunk.

— A tavalyi gazdasági évet a JATE mindhárom kara nagy negatívummal zárta — mondta a dékán úr —; túlköltekezett a TTK is. Az okok elemzése most folyik. Ennek során akadtak olyan szélsőséges nézetek, hogy a minusszal végzett tanszékek vezetőit vonják felelősségre. Ez nem járható út, hiszen a tanszékek nem azért nem tudtak kijönni a pénzükből, mert rosszul gazdálkodtak, hanem azért, mert az már eleve kevés volt.

— Mennyivel költségetes volt 1985-ben a Természettudományi Kar? — Mintegy 3 millió forinttal, annak ellenére, hogy a kutatásra szánt állami szerződések milliőiből is sokat fordítottunk az oktatómunka anyagi feltételeinek biztosítására. Vannak olyan tanszékek, amelyek tavalyi deficitje nagyobb, mint amekkora az idei évi költségvetésük, azaz már hiánnyal kezdték az évet, és minden újabb költségük ezt a hiányt növeli.

— Ez sejtetni engedi, hogy az 1986-os költségvetés sem kecsegtet nagy reményekkel... — A Természettudományi Karon a költségvetés az oktatómunka feltételeit már

évek óta nem biztosítja; az egyetem költségvetéséből 1986-ra kapott 15 millió Ft az alaptevékenység ellátására sem elegendő, ráadásul a tavalyi deficitet is ebből kell fizetni, tehát gyakorlatilag 12 millió áll ez évben rendelkezésünkre.

— Mennyire volna elegendő a költségvetés?

— Az elmúlt évben 18 milliót költöttünk egyedül a költségvetésből, ha tehát a tavalyi szintet akarjuk tartani, akkor ehhez az összeghez a fizetendő 3 milliós túllépést és a körülbelül 10%-os inflációt hozzá számítva 23 millió forintra volna szükségünk. Ehelyett van 12 milliónk, azaz a költségvetési ellátottsági szintünk körülbelül 50%-os. Ráadásul a munkánkhoz szükséges folyóiratok ára ijesztő mértékben emelkedik, így ennek a 12 milliónak a felét erre kell fordítanunk. Megjegyzendő, hogy egy „kísérletező” tanszék kiadásainak csupán 15%-át teszik ki a folyóiratok, a nagyobb részt a műszerek vásárlása, működtetése, az eszközök és vegyszerek beszerzése jelenti.

— Milyen forrásból pótolható a hiányzó összeg? Házzen egyetlen tanszék portájára sem akaszthatnak ki táblát, hogy „a költségvetési deficit miatt az oktatás szünetel”.

— Karunk költségvetési kiegészítést kér a felső vezetőstől. Ezen kívül jelentős összegekre számítottunk az Országos Tudományos Kutási Alaphoz benyújtott pályázatainkból; ez ügyben döntés azonban csak az év harmadik negyedében várható. Addig a költségvetésből tartalékoltunk 2 millió forintot, melyet nagyrészt azon tanszékek között fogunk felosztani, amelyek pályázatait elutasították, hiszen a munka természetesen ott sem állhat meg.

— A pályázatok útján befolyt pénz elvileg tudományos kutatási célokat szolgál.

— Ebből is látszik, hogy a jelenlegi finanszírozási rendszer elégtelen. A pályázatokból bejött és a kar által KK-munkákkal „megkeresett” összegeket nem műszerek beszerzésére, hanem az oktatási és működési feltételek biztosítására kénytelenül fordítani. Ezzel a kutatásra szánt összeg jelentősen lecsökken. Fájó dolgot ez annál is inkább, mert az 1981-es politikai bizottsági határozat az egyetemek kiemelt támogatását irányozta elő, s ezt a pártkongresszus is megerősítette. Úgy érezzük, hogy a határozat végrehajtása a mai napig sem teljesült.

— Köszönöm a beszélgetést. SANDI ISTVÁN

Só a szántásban Partnererek?

— Az előzetes tervek szerint a résztvevők három szekcióban láttak munkához. Az elsőben a szervezeti és működési szabályzatról, a másodikban a tanulmányi és vizsgaszabályzatról, valamint a fegyelmi ügyekről és a különböző díjak rendszeréről, a harmadikban a felvételekről folyt volna szó — mondja dr. Katona Péter tanársegéd —, ám a helyszínen derült ki, hogy az eljárási díjak tervezete a harmadik szekcióhoz került át. Ez kicsit zavaró volt.

— Van alaptörténeted a fórumról?

— Kettő is: az egyik a reggeli mosakodáshoz kapcsolódik, ekkor hallhattuk ugyanis a győri főiskola rádióján azt a — később többször megismételt — műsort, melyben a riportert arról érdeklődött, mi a véleményük a hallgatóknak a tervek szerint négyszeresére emelkedő utóvizsga-, és jelentős felvételidíjakról. Szociológiailag nem volt ugyan reprezentatív ez a vizsgálat, ám az kiderült, hogy a hallgatók nagy része nem tud semmit a koncepcióról és többnyire a riportert magyarázta el, miről is van szó. A győri hallgatók elítélték a tervet mondván: ez a szülői pénzének közvetett lecsapolása. Győrben ugyanis van olyan terület, ahol természetes a negyven százalékos „felvételidíj róta”.

A másik történet egy oktatói alapálláshoz illeszkedik. Sokszor elhangzott ugyanis, hogy a hallgatók nem eléggé érettek arra, hogy képviselőt tartsanak fenn, például az intézményi tanácsokban, vagy önkormányzattal éljenek a kollégiumokban. Előtte pedig két óvónőképzős hallgató csirkebelezett és torpedózott — szimbólum gyanánt.

— Hogyan értékeled a fórum egészét?

— Értelmes dolog volt összehívni, a minisztérium demokratikusan járt el. Ugyanakkor az egész — számomra — a quasi közvetlen demokrácia benyomását gyakorolta.

— Miért quasi?

— Mindenki hozzászólhatott ugyan, de a negyvenhetedik főlészólas már farsztó volt. Kiderült az is, hogy a minisztérium nem tévedhetetlenül szintetizálta az intézményi reagálásokat. A szervezeti és működési szabályzatot vitató szekcióban például a döntéshozatali szervek, a különböző szintű

tanácsok munkájáról, összetételéről kellett volna leginkább szót ejteni, alaposan meg kellett volna vitatni a KISZ KB EFT-javaslatát, mely szerint az intézményi tanácsokban a hallgatói képviselő legyen egyharmados, s meg kell oldani az esti és levelező hallgatók képviselőit is. És akkor nem szóltam arról, hogy szabályzatban kellene biztosítani a fiatal oktatók és dolgozók képviselőit is, hiszen, ha nálunk nem is kell tartani e réteg képviselőjének kizárásától, másutt könnyen elfeledkezhetnek rólok.

— Hírek érkeztek a boszorkodásokról.

— Igen, mindig borsózik a hátam, ugyanis, ha a hallgatók döntéshozatali kompetenciáját megkérdőjelezzük, sőt egyenesen tagadják. Szerencsére az a nézet, mely szerint csak az döntson, aki felelősségre is vonható, még az idősebb korosztály körében sem élvezett osztatlan elismerést.

— Volt egy sóhintéses allegória is, azt mesélik.

— Az érdekek rétegezett-ségét próbáltam csak bemutatni. Azt mondtam, hogy ha az egyetemünket lerombolnák, föl akarnák szántani és sóval beszórni a területét, akkor minden bizonnyal a hallgatótól a rektorig mindenki ez ellen foglalna állást. De minden más esetben a különböző rétegek másként és másként reagálnak, mert eltérőek az érdekek. Ezért is kell külön hangsúlyozni a rétegezett érdekképviselő igényét. Arról nem is szólván, hogy több főlészólas megkísérelte úgy bemutatni az intézményi tanácsot, mint érdekeken fölüllálló testületet.

— Milyen gondolatokkal távoztál Győrből?

— Az egyik debreceni hozzászóló azt fejtegette, hogy rengeteg időbe, energiába és pénzbe került, míg úgy-ahogy megvitattuk a koncepciókat. Úgy látom, hogy egyszerre volt igaza és nem igaza. Igaz, hogy rengeteg energiára volt szükség. De nem igaz, mert az oktatásban olyan centralizáció figyelhető meg, amit a döntések előkészítésében egy demokratikus partícipációval kívánnak megelőzni. A döntéshozatali szerv visszajelzéseket vár és így a többszintes vita elkerülhetetlen

A győri tanácskozás 2. számú szekciójában a hallgatók tanulmányi és vizsgarendjének szabályait és a fegyelmi szabályzat rendelkezéseit vitatták meg a résztvevők. A két téma közül, terjedelménél és jelentőségénél fogva is, az első volt az, amely leginkább szóba került. A 17 hozzászóló közül mindössze egy volt, aki a fegyelmi szabályzat kérdéseit érintette. A szekció elnöke Ormos Mária, a Janus Pannonius Tudományegyetem rektora volt, aki mindvégig kiválóan látta el feladatát, szavait mindig általános tetszés fogadta.

A vita hevében többen olyan kérdéseket vetettek fel, amelyek nem tartoztak szorosan a tanulmányi és vizsgarend szabályaihoz, sőt egyes oktatók a hallgatók olyan jogosítványainak létjogosultságát kérdőjelezték meg, amelyeket az Oktatási Törvény biztosít számunkra. Így azt hiszem, nem helyén való azon vitaközi, hogy a kollégiumokban jogosultak-e a hallgatók az önkormányzatra. (Otv. 152. §) Voltak, akik mereven elzárkóztak mindenféle újítás elől, mondván, hogy a „liberalizálás” veszélyes, mert a fennálló „rend” felborítását eredményezi. A méltányosság intézményének deklarálása ugyancsak veszélyes cselekedet lenne, hiszen módot adna a protekcióra. Summa summarum: a reform csak a nem egyetemre való, link hallgatókat juttatná kedvező helyzetbe.

Azt hiszem, nincs helye itt azon vitaközi, hogy mit is jelent a „jelenlegi rend”, hogy a protekció érvényesülésének feltétele-e az, hogy azt valamiképpen legalizáljuk, és egyáltalán, ezt jelentené-e a javaslatban megfogalmazott méltányosság. Nincs helye ilyen vitának azért sem, mert nem szükséges! A fenti kijelentések ugyanis csak a résztvevők csekély részének véleményét tükrözik. Hasonló módon egyetlen hozzászóló vélekedett úgy, hogy a hallgatók nem lehetnek ebben a kérdésben vitapartnerei az oktatóknak, hiszen hiányzik a huszonöt éves oktatói tapasztalatuk. A résztvevők túlnyomó többsége egyetértett abban, hogy a közös cél az oktatás minőségének és hatékonyságának a javítása. Ehhez pedig szükséges — több más személyi és tárgyi feltételt megteremtése mellett — az oktatás rendjét meghatározó jogszabályok korszerűsítése is.

Igaz, hogy elsősorban az intézmények eltérő jellege és sajátosságai miatt — és ezt a tanácskozás résztvevői is kifejtették —, csak egy keretjellegű jogszabály hozható létre, bizonyos beépített garanciákkal, mint például a heti óraszám maxi-

mumának meghatározása. Emellett szükség van az intézményi szabályozásra is.

Ezek után néhány, a vitában elhangzott és a Művelődési Minisztérium által is elfogadott konkrét javaslatot említenék. A tanulmányi és vizsgaügyekben a karokra tagozódó egyetemeken döntési jogkörrel a dékán rendelkezzeik, átruházott jogkörben a helyettes, rutin-ügyben a hivatalvezető. Másodfokon nem lehet a jogköröket a hivatalra vagy a hivatalvezetőre átruházni, a beiratkozási kötelezettség elmulasztásának következménye ne elbocsátás, hanem törles legyen. Pontositani kell a párhuzamos képzésre, áthallgatásra, egyéni tanulmányi rendre, vendéghallgatói jogállásra vonatkozó elképzeléseket. Hiányzás esetén az eredményfelelősségre főrekedjünk, arra ösztönözzük, hogy ami pótolható, azt pótolhassa a hallgató. A hiányzás ne legyen fegyelmi vétség. Adjunk lehetőséget az évhalasztásra, évkihagyásra. Más intézményben történetül átlépésről a fogadó intézmény döntson. Egyéni tanulmányi rend alapján csak a legkiválóbb hallgatók tanulhassanak, ez a kedvezmény legyen visszavonható. A vendéghallgató kapjon vizsgajogot, az áthallgatónak legyen vizsgakötelezettsége. Megajánlott jegy, csak jeles és jó lehessen. Az első megismételt vizsga — ha lehetséges — más oktató, a második bizottság előtt történjen. Javító jellegű vizsga vizsgaidőszakonként egy lehessen, rontási lehetőség nélkül. Az államvizsga bizottság elnöke lehetőleg külső személy legyen, ha erre nincs mód, legyen legalább egy külső tagja.

Mind ezek a határozatok az oktatók és hallgatók, a Művelődési Minisztérium képviselői és a KISZ KB küldöttei nyílt, és mindkét oldalról kritikus hangú vitájának eredményeképpen, a közös cél érdekében születettek meg. Úgy érzem, hogy, a szélsőséges véleményektől eltekintve, oktatóink nagy többsége partnernek tekint bennünket, és mi ezen a tanácskozáson azok is voltunk. Arra a kérdésre, hogy mennyiben volt ez a partnerség viszony ebben az esetben formális, és mennyiben tartalmi, hogy milyen eredményesen sikerült feladatunkat teljesíteni, a művelődési miniszter .../1986. (...) számú rendeletei adják meg a választ.

A. J.

Jelentkezés nyugati építőtáborokba

A KISZ KB a korábbi évekhez hasonlóan 1986-ban is utaztat egyetemi hallgatókat az európai kapitalista országokban rendezett építőtáborokba.

Jelentkezni az intézményi KISZ-bizottságokon lehet. Az intézményi KISZ-bizottságok az általuk javasolt hallgatók neveit április 15-ig jelzik a KISZ KB Nemzetközi Kapcsolatok Osztályának.

Ezt megelőzően meggyőződnek a jelentkezők politikai és nyelvi felkészültségéről (angol, német, vagy francia).

A javasolt hallgatók nyelvtudását és a vitakészséget a KISZ KB-ban egy dolgozat megírásával mérik fel, melynek helye és időpontja 1986. április 22. (kedd) 13

óra, a KISZ Komócsin Zoltán Központi iskolája (Budapest, Amerikai út 96.). A dolgozat megírásának időtartama 2,5 óra. Szótár nem használható.

A kiutazási időpontját illetően lehetőség van a kiutazás egyéb nyári elfoglaltságának figyelembevételére (a táborok zömében július illetve augusztus hónapban lesznek), de vízumproblémák miatt nem biztosítható az építőtáborban részt vevő hallgatók magancélú nyugati utazása ez év nyarán. A kiutazók vonatkozásában a KISZ KB biztosítja.

A jelentkezés módjáról és a helyi javaslat kialakításáról információt az egyes intézményi KISZ-bizottságok adnak.